

ESKİŞEHİR KESKAYA'DAN YENİ BİR YONTMATAŞ HAMMADDE KAYNAĞI: KIRMIZI ÇAKMAKTAŞI

A New Source Of Chipped Stone Raw Material From Keskaya In Eskisehir: Red Flint

Ferhat ERİKAN*

Öz: Çakmaktaşı doğada kolay bulunabilmesi ve işlenmesi ile insanoglu için her dönem önemli bir hammadde olmuştur. İnsanlar çakmaktaşıdan ihtiyaçları doğrultusunda birçok alet yapmış, özellikle avcılık ve toplayıcılıkta bu aletleri kullanmışlardır. Bunun yanında avcılık ve toplayıcılıkla elde ettikleri besinleri işlemede çakmaktaşıdan yaptıkları aletlerden fazlası ile yararlanmışlardır. Çakmaktaşıdan ürettikleri aletlerin fazlasını başka yerleşimlere götürerek ticaret yapmışlar, onlar için çok değerli olan çakmaktaşını sadece alet olarak değil aynı zamanda hammadde olarak da diğer yerleşimlere göndermişlerdir. Hatta bazı yerleşimleri bu çakmaktaşı yataklarının yakınına kurarak, bu kaynaklar üzerinde hak iddia etmişler ve kaynağın kullanımını tekellerine almışlardır. Bu çalışmada da Keskaya yerleşimine 1 km uzaklıkta bulunan kırmızı renkli bir çakmaktaşı yatağının yerleşimciler tarafından yontmataş alet yapımında nasıl kullanıldığı anlatılmaktadır. Söz konusu hammadde üzerinde yapılan XRF çalışmaları ile kırmızı renkli çakmaktaşılarının yerleşimciler tarafından kesin olarak kullanıldığı sadece yontmataş aletlere bakarak değil, aynı zamanda analiz sonuçları ile de kanıtlanmıştır.

Yapılan çalışma ile Keskaya yerleşiminin hammadde yerleşim ilişkileri anlaşılmaya çalışılmış ve yerleşimcilerin çevrelerinde bulunan kaynaklardan haberdar oldukları ve yararlandıkları anlaşılmıştır. Kırmızı renkli çakmaktaşı yatağı ve çevresinde yapılan çalışmalar

Abstract: Flint has always been an important raw material for humans due to its ease of availability in nature and processing. People have produced numerous tools from flint in line with their needs, particularly used in hunting and gathering. In addition, they have benefited from these flint tools in processing the food obtained by hunting and gathering. The surplus of flint tools was traded to other settlements; flint, which was very valuable for them, was not only sent in the form of tools but also the form of raw material. They even established some of their settlements near the flint deposits claiming rights over these resources and monopolizing their use. This study presents how a red-coloured flint deposit located 1 km away from the Keskaya settlement was used by the settlers to make chipped stone tools. The results of the XRF analyses on the raw material in question prove that the settlers used the red-coloured flints, backing up the observations made on chipped stone tools.

This study aimed to understand the relations between the Keskaya settlement and raw materials, and it demonstrated that the settlers were aware of and utilized the sources around them. Studies conducted on and around the red-coloured flint deposit have shown that this resource was known and used not only in the Chalcolithic Period but in such an earlier period as the Middle Palaeolithic. This is proven by the large flakes of the Middle Palaeolithic Age found around the raw material source. In addition to the red-coloured flint de-

* Doktorant, Ege Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Ana Bilim Dalı, ferikan1988@gmail.com. ORCID: 0000-0002-6418-7084.

Bu makale, 2015 yılında Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 13.03.2013 gün ve 51264 sayılı Olur'u ile Eskişehir ve Kütahya illerinde gerçekleştirilen yüzey araştırması kapsamında yapılan "Porsuk Vadisi ve Çevresi Kalkolitik Dönem Yontmataş Alet Endüstrisi ve Hammadde Kaynakları" isimli yüksek lisans tezinin bir kısmından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulmuştur. Arazi çalışmaları sırasında bana eşlik eden Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nden Uzman arkeolog B. Aydınbekte teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca hammadde kaynaklarının analiz çalışmalarını yapmamda her türlü desteği veren Anadolu Üniversitesi Malzeme Mühendisliği Bölümü'nden Prof. Dr. A. Doğan, doktora öğrencisi M. Güle ve XRF Analizi Uzmanı A. Gencer'e teşekkürlerimi sunarım. Bu makalede kullanılan tüm görseller tarafıma aittir.

Makale Türü: Araştırma | Geliş Tarihi: 14.04.2023 | Kabul Tarihi: 04.05.2023 | Atf: Erikan F. 2023, "Eskişehir Keskaya'dan Yeni Bir Yontmataş Hammadde Kaynağı: Kırmızı Çakmaktaşı". *Septem Artes* 1 (2023), 55-64.

sonucunda, bu kaynağın sadece Kalkolitik Dönemde değil Orta Paleolitik gibi daha erken bir dönemde de bulunduğu ve kullanıldığı anlaşılmıştır. Hammadde kaynağı çevresinde tespit edilen ve Orta Paleolitik Dönem tarihlenen iri yongalar, bu durumu kanıtlar niteliktedir. Keskaya çevresinde yapılan yüzey araştırmalarında kırmızı renkli çakmaktaşı yatağı dışında yerleşime yaklaşık 15 km uzaklıkta, Porsuk Barajı sekileri üzerinde başka bir kaynak daha tespit edilmiş ancak bunun yerleşim tarafından kullanılıp kullanılmadığı henüz anlaşılamamıştır. Yapılan bu çalışmalar Keskaya yerleşimi çevresinde daha fazla hammadde kaynağı olabileceğini göstermiştir. İlerleyen yıllarda yapılacak benzer çalışmalar ile hammadde- yerleşim ilişkileri hakkında verilerin artacağı ve çevre yerleşimler ile olan ilişkilerin daha iyi anlaşılacağı kesindir.

Anahtar Kelimeler: Keskaya, Hammadde, Kırmızı Renkli Çakmaktaşı, Kalkolitik Dönem, XRF

posit, another source was found about 15 km away from the settlement, on the terraces of the Porsuk Dam during the surveys around Keskaya; however, it is not yet clear whether this resource was used by the settlement or not. These studies have shown that further raw material sources might exist around the Keskaya settlement. Similar studies to be carried out in the following years will certainly increase the data on the raw material-settlement relations and the knowledge of the relations with the surrounding settlements.

Keywords: Keskaya, Raw Material, Red-Coloured Flint, Chalcolithic Period, XRF

Giriş

Eskişehir'in Odunpazarı ilçesine bağlı Gökçekısı Mahallesi'nin 2 km kuzeydoğusunda bulunan Keskaya (Çatalkaya) ilk olarak 1989 yılında T. Efe tarafından ziyaret edilmiştir. 1992 yılında yaptığı ikinci ziyaretinde önemli buluntularla karşılaşan T. Efe, burada bulunan taş ocağının çukurları arasında keşfettiği bu alanı "Keskaya Bothros" olarak tanımlamıştır¹. Yerleşim bir kaya üzerine kurulmuş olup günümüzde maden ocağı tarafından büyük bir kısmı tahrip edilmiştir (fig.1).

Figür 1: Keskaya Kuzeydoğudan Görünüm.

1 Efe 1990, 36.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünden 2015 yılında alınan izin doğrultusunda tarafımızca gerçekleştirilen araştırmada ilk olarak yerleşim ziyaret edilmiş ve yüzeyde bulunan yontmataş buluntular değerlendirilerek hammaddelerine göre ayrılmış ve bir istatistik oluşturulmuştur. Daha sonra ise, yontmataş aletlerin hammadde kaynaklarının belirlenmesi amacı ile yerleşim çevresinde önceden belirlenen alanlarda yürüyüş yapılarak bu kaynaklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Keskaya yerleşiminin yüzeyinde gerçekleştirilen çalışmalar sırasında kuzeybatısında bulunan ve daha önce taş ocağı olarak kullanılmış olan alanda yerleşimin profili, oluşan tahribat nedeni ile ayrıntılı şekilde gözlemlenmiştir. Bu profillerin daha önce T. Efe tarafından gözlemlenen çöp çukurundan daha büyük ve geniş olduğu görülmüştür (fig.2).

Figür 2: Keskaya Kuzeybatı Profilinden Görünüm.

Yapılan çalışmada kayalığın hemen üzerinde yer alan kesitlerin yüksekliğinin yer yer 1.5 m, uzunluğunun ise doğu-batı yönünde yaklaşık 50 m olduğu görülmüştür. Kesitler içerisinde yoğun miktarda kemik ve çanak çömlek parçalarına rastlanmıştır. Profil içerisinde ve yamaçtan dökülmüş olarak kemik ve çanak çömlek parçalarının yanında çakmaktaşı ve obsidiyenden yontmataş aletler de görülmüştür. Gözlemlenen kemikler arasında at kemiği olduğu düşünülen parçalara da rastlanmıştır².

Yerleşim üzerinde ve profillerin döküldüğü yamaçlarda yapılan çalışmada toplamda 143 adet yontmataş alete rastlanmıştır³. Bu aletlerin hammaddeleri incelendiğinde 71 adetinin sarı, gri, siyah, sütlü kahve ve kahverengi renklerde çakmaktaşı, 29 adetinin kalsedondan, 18 adetinin kırmızı çakmaktaşı, 11 adetinin obsidiyenden, 10 adetinin opalden ve 4 adetinin ise radyolaritten yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmanın konusunu oluşturan kırmızı renkli çakmaktaşı ise, yine yerleşimde alet yapımında kullanılan bir hammaddedir. Özellikle ele geçen bir adet çekirdek ve üretim artıkları söz konusu kırmızı renkli çakmaktaşı yerleşimde alet üretildiğini göstermektedir⁴ (fig. 3). Kırmızı renkli çakmaktaşı aslında silisli çörtür. İç kısmında beyaz damarlar bulunan bu çakmaktaşı alet yapımı için oldukça elverişlidir. Çakmaktaşı içerisindeki bu beyaz damarlar ise, kuvarstan oluşmaktadır.

Figür 3: Kırmızı Çakmaktaşıdan Çekirdek.

Keskaya üzerinde tespit edilen yontmataş buluntuların değerlendirilmesinin ardından yerleşim çevresindeki hammadde kaynaklarının saptanması amacı ile buluntu yeri merkez alınarak yaklaşık 3 km çapında bir alanda önceden planlanan rotalarda çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Keskaya'da kullanılan yontmataş aletlerin hammadde kaynaklarının tespit edilmesi amacı ile yürütülen bu çalışmada, özellikle yerleşimde yoğun şekilde kullanılan çakmaktaşı, kalsedon, kırmızı çakmaktaşı ve opalin olduğu alanlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Yerleşimde bulunan obsidiyenlerin kaynaklarına bakıldığında bu bölgede bilinen en yakın obsidiyen kaynağının Eskişehir'in Tepebaşı ilçesine bağlı Yukarı Kalabak mahallesinde bulunan Kalabak Dağında olduğu bilinmektedir. Ancak burada bulunan obsidiyenlerin Orta Anadolu obsidiyenleri gibi homojen ve kolay işlenebilir olmadığı bilinmektedir. Yerleşimde bulunan obsidiyenlere bakıldığında ise, biri daha koyu renkli, ikincisi ise daha saydam olmak üzere iki çeşit obsidiyenin olduğu görülmüştür. Koyu renkli olan obsidiyene bakıldığında içerisinde obsidiyenin renginden daha koyu beneklerin olduğu

2 Erikan 2016, 50.

3 Erikan 2019, 6, res. 6-8.

4 Erikan 2016, 103, res. 92.

görülmektedir. Uzmanlara⁵ danışılmasının ardından bu obsidiyenin kaynaklarının Nenezi Dağı (Aksaray) olduğu düşünülmüştür. Daha sonra Keskaya obsidiyenleri üzerinde yapılan XRF çalışmaları sonucunda bu obsidiyenlerin kökeninin Nenezi Dağı⁶ olduğu anlaşılmıştır⁷. Daha saydam olan diğer obsidiyenin ise, Göllüdağ kökenli olduğu düşünülmektedir. İki farklı kaynaktan gelen bu obsidiyenlerin bu bölgeye ticaret sonucu geldiği düşünülmektedir.

Kırmızı Renkli Çakmaktaşı Yatağı

Yerleşimde en fazla kullanılan hammadde olan çakmaktaşı, farklı tiplerde yerleşim çevresinde daha çok kaynak olarak değil, orta boyutlu yumrular halinde görülmektedir⁸. Eskişehir bölgesinin jeolojik yapısı bu tür kayaların oluşumu için uygun olup, opal ve kalsedon gibi bazı kaynakların yarı değerli taş niteliğinde olduğu ve toplanarak bazı takıların yapımında kullanıldığı bilinmektedir. Bunun yanında söz konusu bazı kaynaklar daha önce jeologlar tarafından da incelenmiştir⁹. En dikkat çeken çakmaktaşı ise, daha önce bilinmeyen kırmızı renkli çakmaktaşıdır. Yerleşimde alet yapımında da kullanılan bu kırmızı çakmaktaşı Keskaya'nın yaklaşık 1 km güneydoğusunda bulunmaktadır. Bu alan harita üzerinde kırmızı rengi ile dikkat çekmekte olup, tepenin genişliği yaklaşık 1.5 km'dir (fig. 4).

Figür 4: Keskaya'nın Konumu ve Kırmızı Çakmaktaşı Yatakları.

Tepe üzerinde bloklar halinde de bulunan kırmızı renkli çakmaktaşının içerisinde beyaz damarlar bulunmaktadır. Bu damarlar kuvars damarları olup, çakmaktaşı içerisinde yoğun şekilde gözlemlenmiştir. Bu çakmaktaşlarının bulunduğu alanda beyaz renkli kalsedon ve opaller ile de karşılaşmıştır. Ancak bu kalsedon ve opaller alanda bloklar halinde değil, daha çok yumrular şeklinde bulunmaktadır. Alanda bulunan kırmızı rengin daha çok yağışlarla toprağın yıkanması ile ortaya çıkan demiroksit sonucunda oluştuğu anlaşılmıştır¹⁰. Demiroksit sonucunda oluşan bu kırmızılık, çevrede bulunan tarlalarda da gözlemlenmiştir. Alanda maden aranması için açılan çukurlara bakıldığında bu kırmızı toprağın yaklaşık 2.5 m derinliğe kadar ulaştığı hatta daha da derine doğru devam ettiği anlaşılmıştır¹¹ (fig. 5).

5 Söz konusu obsidiyenler Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji Bölümünden Doç. Dr. N. Bostancı Kolankaya tarafından incelenmiş ve kaynağının Nenezi Dağı olabileceği söylenmiştir.

6 Yaman – Yıldız 2020, 217-226.

7 Erikan 2016, 149, tab. 23.

8 Yerleşim çevresinde yapılan çalışmalarda yerleşime 15 km uzaklıkta yeşil ve gri renkli çakmaktaşlarının bloklar halinde olduğu başka bir hammadde kaynağı daha tespit edilmiştir (bkz. Erikan 2016, 55-58).

9 Arzoğulları 2007, 26-46; Çalık – Arzoğulları 2014, 99-108; Çalık – Arzoğulları 2009.

10 Demiroksitlerin oluşması hakkındaki bilgi Osmangazi Üniversitesi Jeoloji Bölümü Emekli Öğretim Üyesi Prof. Dr. M. R. Bozkurt ile yapılan ikili görüşme sonucunda öğrenilmiştir.

11 Erikan 2016, 51.

Figür 5: Kırmızı Çakmaktaşının Bulunduğu Tepeler ve Kırmızı Toprağın Görünümü.

Tepe üzerinde bloklar halinde bulunan kırmızı çakmaktaşları özellikle tepenin kuzey yamacında yoğun şekilde bulunmaktadır. Tepede bulunan kırmızı çakmaktaşı bloklarının boyları en büyüğü 60 cm uzunluğunda ve en küçüğü ise 20 cm uzunluğunda olmak üzere tepenin yamaçlarından aşağı doğru devam etmektedir¹² (fig. 6).

12 Erikan 2016, 52.

Figür 6: Kırmızı Çakmaktaşı Blokları ve Tepe Yamaçlarındaki Çakmaktaşı Yumruları.

Blok halinde bulunan kırmızı çakmaktaşılarının içerisinde kabuklu olanların dışında kabuksuz olan çakmaktaşıları da bulunmaktadır. Bu çakmaktaşıları da kiremit renginde olup, alet yapımına oldukça uygundur. Bunun yanında bu alanda kırmızı çakmaktaşıları ile birlikte Orta Paleolitik Dönem'e ait yine kırmızı renkli çakmaktaşılarından yapılmış olan iri yongalar da görülmüştür (fig. 7). Bu durum, söz konusu kırmızı renkli çakmaktaşının en azından Orta Paleolitik Dönem'den beri kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir¹³. Yerleşim üzerinde tespit edilen Kalkolitik Dönem'e ait üretim artıklarından ve kırmızı renkli çakmaktaşı yatağından alınan örnekler üzerinde yapılan XRF analizi çalışmalarında örneklerin %95 oranında benzer olduğu anlaşılmıştır. Yapılan bu analiz çalışmaları ile, daha önce görsel olarak da benzer olduğu anlaşılan üretim artığı ve hammadde örneğinin aynı kaynaktan alındığı kesin olarak belirlenmiştir¹⁴.

13 Erikan 2016, 53.

14 Erikan 2016, 132, tab. 17.

Figür 7: Kırmızı Çakmaktaşıdan İri Yonga ve Çakmaktaşı Yumruları.

Sonuç

Yontmataş üretiminde kullanılan hammadde kaynakları açısından çok zengin olan Eskişehir, doğu ve batıyı birleştiren coğrafi konumu nedeni ile her dönemde insan hareketliliğinin olduğu bir bölgedir. Keskaya çevresinde tespit edilen kırmızı renkli çakmaktaşı yatağı da yine bu bölgedeki insan hareketliliğinin anlaşılması açısından önemlidir. Özellikle Keskaya yerleşimcileri tarafından yontmataş alet yapımında tercih edilen kırmızı renkli çakmaktaşı yatağı, yerleşime en yakın hammadde kaynağı olarak önem taşımaktadır. Keskaya yerleşiminde ele geçen kırmızı renkli çakmaktaşıdan yapılmış olan çekirdek ile üretim artıkları, yerleşimde bu hammadde kaynağının bilindiğini ve alet yapımında kullanıldığını göstermektedir. Bunun yanında, söz konusu hammadde üzerinde yapılan XRF analizi çalışmaları da bu kaynağın Keskaya sakinleri tarafından kullanıldığını kanıtlamaktadır.

Keskaya yerleşiminde henüz bir kazı çalışması yapılmamasına rağmen yüzeyden toplanan buluntular bile şimdilik bu kaynağın kullanıldığını göstermektedir. Yapılacak kazı çalışmaları ile bu kaynağın kullanılması ile üretilen daha fazla alete rastlamak mümkün olacaktır. Bunun yanında bu kaynaktan elde edilen çakmaktaşı hammaddenin ve bu hammaddeden üretilen aletlerin çevre yerleşimlere de ticari faaliyetler ile götürülmüş olabileceği düşünülmektedir. Şimdilik diğer yerleşimlerde bu çakmaktaşının kullanıldığını gösteren bir veri ile karşılaşılamasa da ele geçen iri yongalar bu kaynağın en azından Orta Paleolitik Dönemden beri kullanıldığını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Arzuoğulları 2007 U. Arzuoğulları, *Geology of Agate and Opal Deposits in Dereyalak Village (Eskişehir) and Their Economic Potential*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 2007.
- Çalık – Arzuoğulları 2009 A. Çalık – U. Arzuoğulları, “Geology of Agate and Opal-Bearing Formations in the Dereyalak Village (Eskişehir) Turkey”, *Special Issue-Proceedings of the 16th Meeting of the Association of European Geological Societies*, 2009.
- Çalık – Arzuoğulları 2014 A. Çalık – U. Arzuoğulları, “Occurrence of Dendritic Agate from Dereyalak Village (Eskişehir)-NW of Turkey and Its Relationship to Sepiolite Nodules in the Region”, *Journal of African Earth Sciences* 97, 2014, 99-108.
- Efe 1990 T. Efe, “Three Early Sites in the Vicinity of Eskişehir: Asmainler, Kanlıtaş, and Kes Kaya”, *Anatolica* 16, 1990, 31-60.
- Erikan 2016 F. Erikan, *Porsuk Vadisi ve Çevresi Kalkolitik Dönem Yerleşimleri Yontmataş Endüstrisi ve Hammadde Kaynakları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik, 2016.
- Erikan 2019 F. Erikan, “Yeni Buluntularla Yazılıkaya/Midas Vadisinde Yontmataş Buluntulara Dair İlk Gözlemler”, *Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Dergisi* 24, 2019, 23-34.
- Yaman – Yıldız 2020 İ. D. Yaman – M. Yıldız, “Aksaray Hasan Dağı Bozboyun Tepesi Obsidiyen Kaynağının Arkeolojik ve Jeolojik Değerlendirmesi”, *Social Sciences Research Journal*, 9/3, 2020, 217-226.

SUMMARY

From the very beginning of human history, stones have been significant elements for humans. Stones found use in many areas such as hunting, sheltering, and facilitating work when necessary. The adventure of human beings first started with pebble tools, gradually turned into bifacial tools, then to bits and scrapers produced with Levallois technology, and later to bits with crescent and microlith tools; this progress peaked with the Neolithic Age when new tool types began to emerge with the development of agriculture and animal husbandry. Flint, chert, quartz, and obsidian were the most commonly used raw materials for the production of these tools. Eskisehir is a region with an abundance of raw materials other than obsidian. Although allegedly obsidian can be found on the slopes of Kalabak Mountain in Eskişehir, there is no evidence that this resource is suitable for use. Studies conducted in the vicinity of Eskisehir have not concentrated on the research of raw materials used in the production of chipped stone tools; nevertheless, this study will introduce some resources, albeit limited. Knowledge of these resources will provide a further understanding of the extent of awareness that the prehistoric people had of the environment around their settlements and how much they benefited from the resources found in this environment. This study focuses on a red-coloured flint deposit found in the vicinity of the settlement called Keskaya, located in the Gökçekısık Quarter of Eskişehir, and the ways it was exploited by the settlers to make chipped stone tools. The study aims to determine the relationship between the settlement and the raw material source and to understand to what extent the resource was used by the settlement. For this purpose, surveys were conducted around the settlement and raw material sources were first identified. Afterwards, the red-coloured flint wastes identified on the settlement were collected and prepared for analysis. The XRF analyses performed on the samples obtained from this resource and the production residues taken from the settlement revealed that the red-coloured flint deposit was used by the Keskaya settlers during the Chalcolithic Period to produce chipped stone tools. In addition, it was determined that this flint resource had been known and used for tool production at least since the Middle Palaeolithic. The red-coloured flint resource is important since it is the closest raw material source to the settlement. The proximity of the source to the settlement allowed the settlers to access the raw material with less effort, which in turn enabled them to make tools from red-coloured flint according to their needs. During the surveys conducted on the settlement, the cores and production residues made of this flint showed that the resource was used for the production of chipped stone tools. In addition, XRF analyses of these samples and the source proved a similarity of 95%. This is important in terms of proving that the red-coloured flint resource was used by the settlers for toolmaking. The large flakes recovered during the investigations on the source indicate that this resource was known and used at least since the Middle Palaeolithic Age. Other raw material sources can be identified with more comprehensive research to be conducted around the settlement. Another raw material source was found 15 km away from the Keskaya settlement, on the banks of the Porsuk Dam. This source consisting of green-coloured flintstone spreads over an area of about 1 km in blocks along the banks of the Porsuk Dam. It is not yet clear whether this source of green-coloured flint was used by the inhabitants of Keskaya unlike the red-coloured flint deposit located near the settlement which was certainly used. The source may have been exploited by another Chalcolithic settlement; the Orman Fidanlığı settlement located 10 km north of Keskaya. Although not currently known, the Keskaya settlers may have used the red-coloured flint from this source for exchange with the neighbouring settlements. The data collected from the Keskaya settlement indicate that this resource was actively used not only during the Chalcolithic Period but also during the Middle Palaeolithic. This red-coloured flint deposit, which is probably not difficult to notice due to its colour, has been attention-grabbing at all periods. Considering that the obsidian recovered from the Keskaya settlement originated from Central Anatolia, it can be assumed that the red-coloured flint was distributed, if not as much as obsidian, at least to the surrounding settlements. More comprehensive studies in the vicinity of the settlement in the future will undoubtedly reveal a greater variety of raw materials. In addition, similar analytical studies on these raw materials will provide insight into their distribution and utilization by the settlements and the raw material-settlement relations. Nevertheless, the data collected from the Keskaya settlement will lead to the continuation of such studies.